

FILOSOFIMØTE: Henrik Syse talte for 600 på Kick onsdag. FOTO: LARS HOEN

Seks hundre mennesker var denne uka samlet for å høre på en filosof. Er dette den nye folkebevegelsen?

Kunsten å tenke langsomt

Lørdags- signatur

Svein Harald Moe
Kulturjournalist

KAN DU tenke langsomt?

Kan du være tolerant mot de intolerante? Hva er egentlig sannhet, hva er moral, og hva er for øvrig meningen med livet og sånt?

Slike forunderlige spørsmål er stadig flere sørlendinger opptatt av for tiden.

Vi lever nemlig nå i undringens tid, i refleksjonens tid – i et noe mer ukjent parallelt univers til der hvor flimrende popstjerner og glørete kjendiser holder til. Og dette er ikke noe kødd, for å si det friskt og kjekt. For mens flomlyset døgnet rundt er rettet mot alt det som glitrer og blinker, fascinerer, pirrer og bedøver, er det noe annet på gang – kanskje en liten spire til en slags ny folkebevegelse hvor man er opptatt av de mer vesentlige ting – og tør samtale om dem. På ordentlig.

Stikkordet er filosofikafeer. De finnes både i Kristiansand og i Mandal, og stundom samler de mer folk enn en middels rockekonsert. Sist onsdag var det rekordfremmøte i Kristiansand. Seks hundre mennesker presset seg sammen i Kicks store lokale for å høre filosofen Henrik Syse snakke om hvilken plass den langsomme tenkningen har i dag. Når det gjaldt å finne sitteplass, nyttet det imidlertid ikke med særlig langsom tenkning – og de sist ankomne, ganske mange forresten, måtte finne seg i å stå under foredraget.

Ikke rart at Syse innledningsvis lurte på om han var kommet på riktig arrangement.

FILOSOFIKAFEEN i Kristiansand startet for noe over sju år siden. Det var da to menn gikk omkring og undret seg over livets mangfold. Harald Båsland og Gunnar Slåtta hadde lyttet til programmet «Verdibørsen» på NRK P2 og tenkte som så at slike temaer kunne de kanskje samle en liten flokk til å snakke nærmere om. De allierte seg med flere likesinnede, og de første arrangementene fant sted på kafeen til Sørlandets Kunstmuseum. Det var plass til 150 stykker der, og ofte var dette mer enn nok. Men jungeltelegrafene begynte etter hvert å

tikke hurtigere, og gode rykter om arrangementene rislet over alle som var sulteføret på meningsfylte tanker og tankerekker. For fire år siden ble Filosofikafeen flyttet til Kick hvor publikumsbesøket stadig har vært stigende, og i den siste tiden har det virkelig tatt av. Da Jostein Gaarder skulle holde foredrag på slutten av fjoråret, kom det over 400. Og det var egentlig ganske sensasjonelt, for det var akkurat den dagen da vinterværet herjet på sitt mest bestialske. Hungeren etter filosofiske tanker er stor i dette parallelle universet.

På den annen side kan begrepet filosofi virke ganske skremmende på folk. Derfor har en stor del av de fremmøtte nådd den alder da de ikke lenger er så lettskremte. Her er det spesielt mange rundt de 50, en god del over – men ikke veldig mange under. Kaféledelsen savner de unge, for de kan ofte rette de mest presise og direkte spørsmål. Det er ingenting å være redd for, understreker de – for i hovedsak skal arrangementene konsentrere seg om hverdagsfilosofien – om det å gå dypere inn i seg selv, der det å stille spørsmål, sortere tanker og ikke minst undre seg kan være til hjelp for å gå videre i hverdagen.

SIST ONSDAG var det de langsomme tankene som skulle belyses – i et foredrag som handlet om finanskrisen. Blant annet.

Blir farten for stor, ser man ikke det man burde ha sett, hevde Syse. Og i vår tid går det meste fort. Det er bare 15 år siden folk skrev på skrivemaskin med rettetast. I dag er man tre tastetrykk og 25 sekunder unna hele Harvards bibliotek – men også like i nærheten av grov voldspornografi og skytevideoer på YouTube. Denne tidslinjen for teknologisk og økonomisk fremskritt beveger seg raskt og vil gjøre så i overskuelig fremtid. Men under denne finnes det samtidig en parallell tidslinje for vår egen moralske og etiske utvikling, der vi mer i ro må dyrke en kritisk innstilling, finne ut hvordan alt dette hurtige fremskrittet kan komme oss til gode og ikke ødelegge oss.

Ifølge Syse vil et godt samfunn kjennetegnes ved at denne nederste og langsomme tidslinjen, der hvor klokkskap og trygghet dyrkes fram, får et forsprang på den øverste. Men det vi nå opplever, er akkurat omvendt. Den langsomme tenkningen er kommet på etterskudd, og dette kan relateres til blant annet finanskrisen. I den store finansverdenen er det ikke bare onde og grådige mennesker som vil lure andre. Men selve utviklingen er gått så fort at man ikke har fått tid til å tenke etikk og moral når nye og kompliserte finanstjenester konstrueres.

Hvilket samfunn lever vi egentlig i? Syse kaller det Kanal 24-samfunnet (og utviklingen har forresten gått så fort at denne stasjonen for lengst har skiftet navn). Der og i andre kommersielle radiostasjoner får man halvannet minutt til å drøfte de mest kompliserte spørsmål. Situasjonen er for øvrig den samme i mesteparten av arbeidslivet, hvor det aldri er tid til den gode samtale, til å snakke om det man egentlig burde ha snakket om fordi dagenes tidsskjemaer er sprengt. Det er alltid andre ting man må gjøre først. Alltid.

KAFÉVERT Harald Båsland opplyste på siste møte at han nå gjerne vil ha avlastning. Det får han, for etterpå meldte det seg flere som gjerne vil påta seg å føre filosofikafeen videre. Det må egentlig være en lystbetont oppgave, for nettopp denne møteserien i Kristiansand finnes det ikke maken til i hele landet.

Det siste er ikke vår påstand. Det uttalte nemlig Jostein Gaarder da han var her. Ikke noe sted i Norge samler slike temaer så mange folk. Og kanskje betyr det at sørlendinger generelt og kristiansandere spesielt har denne herlige evnen til å tenke langsomt.

UTTRYKKET «en treg sørlending» har med dette fått en helt annen betydning.